



Waar blijft de redactie?

Geplaatst: augustus 2008. Laatste aanvulling: juni 2011

Waar blijft de redactie als media bezuinigen op hun vaste personeel en kleine kernredacties freelancers inschakelen voor een aanzienlijk deel van de nieuwsproductie?

De vraag is actueel in het licht van de trend, vooral bij uitgeverijen, om met kleinere redacties te werken. AD Media begon ermee in 2005, na de fusie van regionale Randstadbladen van PCM en Wegener. Inmiddels besteden steeds meer redacties delen van hun productie uit aan tekstbureaus en freelancers.

De vraag is ook van belang voor het onderwerp journalistieke kwaliteit. Immers, de redactie is de spil van het medium, schreven we in hoofdstuk 9.2. Het is het collectief dat het nieuwsmedium produceert, de kwaliteitsmaatstaven formuleert, de continuïteit waarborgt, zorgt voor journalistieke normen en gedragsregels, toeziet op de naleving ervan en fungeert als klankbord en vraagbaak voor de redactieleden. Een goed functionerende redactie is het kennis-, productie-, bewakings- en reflectiecentrum van het nieuwsmedium, en bestaat uit professionele verslaggevers en eindredacteuren die genoeg tijd en de ruimte krijgen voor ideeën, productie en verwerking, maar elkaar ook scherp houden door mee te denken en te discussiëren over journalistieke keuzes, door elkaar aan te vullen als het kan en te corrigeren als het moet.

Mediaprofessionals hechten waarde aan discussie met en feedback van hun werkomgeving; daaraan ontbreekt het naar hun mening al te vaak.¹ Journalisten en andere mediawerkers zoeken vooral erkenning bij hun collega's en veel minder bij klanten en burgers.² In beslissingen van journalisten telt alleen het oordeel van andere journalisten.³ Controle accepteren journalisten alleen van collega's.⁴

'(...) there is a need not just for news but for newsrooms. Something is gained when reporting, analysis, and investigation are pursued collaboratively by stable organizations that can facilitate regular reporting by experienced journalists, support them with money, logistics, and legal services, and present their work to a large public.'⁵



Het bezuinigen op redactionele specialismen en het uitbesteden van mediaproductie bedreigen de journalistieke kwaliteit.⁶ Nuttige functies van de redactie als fysieke, normerende en controlerende werkomgeving kunnen door individualisering van de productie verzwakken. Redactionele controle- en correctiemechanismen werken dan minder goed. Journalistieke kwaliteitsborging zit in eerste instantie in de redactionele organisatie.⁷

Een redactie functioneert minder goed wanneer individuele capaciteiten en journalistieke initiatieven worden gesmoord in conformisme, conservatisme, hiërarchische verhoudingen en bureaucratie (zie hoofdstuk 9.3), maar ook wanneer de redactie als los zand aan elkaar hangt. Kort gezegd: wanneer de sociale controle te groot of juist te klein is. Was op redacties van de traditionele media nogal eens sprake van het eerste, de omslag naar multimedia kan bijdragen tot het laatste. Deuze wijst in *Media Work* op nog twee factoren die de bindende rol van de redactie kunnen verzwakken: het vervagende onderscheid tussen journalistiek en ander mediawerk en het toenemende aantal jobhoppers en freelancers in de mediasector.⁸

Aan deze ontwikkeling zitten zeker risico's, maar kleinere kernredacties met eromheen meer freelancers hebben ook voordelen. We zetten een aantal argumenten vóór en tegen op een rij, waarbij we gebruik maken van publicaties die er de afgelopen jaren over verschenen.⁹

- Kleinere kernredacties van dagbladen komen meestal niet voort uit de behoefte aan journalistieke kwaliteitsverbetering, maar uit bezuinigingsmaatregelen van de uitgever. Freelancers zijn goedkoper en de opdrachtgever kan bij economische tegenwind gemakkelijk van hen af. Omdat ze in veel gevallen niet goed betaald worden, worden zij ook niet aan de krant gebonden.
- Voor het geheugen van de krant en voor goede nieuwsgaring is een vaste kern nodig. Als redacties meer uitbesteden, neemt het risico toe dat het nieuws hyperig wordt, ten koste van de eigen koers en onderzoeksjournalistiek.
- De freelancemoraal leidt tot een afkalving van kranten en zendgemachtigden als morele instituties. Freelancers en jobhoppers hebben geen belang bij interne



discussies over ethische kwesties en de koers van het medium, en freelancers hebben er ook geen tijd voor. Bij hun media gaat kritisch vermogen verloren.

- Freelancers en jobhoppers hebben evenmin belang bij een sterke identiteit van een medium. Voor ze het weten, worden zij ermee geïdentificeerd en verliezen zij potentiële afnemers.
- Een freelancer moet zich steeds laten voorstaan op zijn individuele, op geld waardeerbare vaardigheden. Zijn rol binnen een groep is meestal minder van belang. Dat leidt tot overwaardering van efficiëntie en onderwaardering van de werkplek als sociale omgeving.
- Het beeld van een krant als logge organisatie die zich te weinig aanpast, wordt een selffulfilling prophecy als steeds meer creatieve, intelligente werknemers zich gaan opstellen als freelancers. Met de interne identiteit kan ook het vermogen verloren gaan de samenleving aan te spreken in plaats van te volgen.
- Freelancers zijn nodig op redacties die zich geen vaste eigen specialisten (meer) kunnen veroorloven.
- Freelancers zijn gelukkiger met hun werk dan vaste medewerkers. Vast werk in grote organisaties maakt helemaal niet gelukkig. De toekomst is aan kleine organisaties en sociale netwerken.
- De betrokkenheid van freelancers is vaak hoger dan die van vaste medewerkers.
- Media en andere grote organisaties zijn verworden tot gevangenissen waar een eigen mening niet op prijs wordt gesteld.
- Als kranten toch moeten bezuinigen, kunnen ze hun eindredacties afschaffen. Journalisten zijn tegenwoordig goed opgeleid en moeten in staat zijn rechtstreeks op het scherm of in de krant te publiceren. Kranten kunnen hun vormgeving en eindredactie verhuizen naar lagelonenlanden.¹⁰
- Freelancers zijn de bijen van de kenniseconomie die zorgen voor innovatie en bloeiende organisaties.



Het laatste woord is er nog niet over gezegd. Een deel van de argumenten is bovendien geschreven vanuit het perspectief van de individuele freelancer, terwijl wij de ontwikkeling volgen vanuit het perspectief van de redactie.

Voor de verdere discussie over kwaliteit trekken we deze voorlopige conclusies:

1. Voor de normstellende, normbewakende en klankbordfunctie van de redactie en voor het interne debat over identiteit en koers van het medium zal altijd een kritische massa aan vaste redacteuren nodig zijn.
2. Redacties die in deze functies tekortschieten, zijn misschien gebaat bij flexibilisering, maar het wil niet zeggen dat dit de enige of de beste remedie is.
3. Een mix van vaste redacteuren en freelancers kan goed uitpakken als die het resultaat is van een weldoordacht streven het journalistieke proces en het nieuwsmedium te verbeteren. De mix werkt minder goed wanneer freelancers worden ingeschakeld als goedkope vervangers van vaste, gespecialiseerde redacteuren.

Zie ook: Het geheugen van de redactie

Noten

1 J. Curran (ed.) (2000). *Media organisations in society*. Londen: Hodder Arnold. J. Tunstall (ed.) (2001). *Media occupations and professions*. Oxford University Press.

2 W. Breed (1955). Social control in the newsroom. A functional analysis. *Social Forces*, Vol. 33, pp. 326-355; W. Donsbach (1981). Journalisten zwischen Publikum und Kollegen.

Forschungsergebnisse zum Publikumsbild und zum in-group-Verhalten. *Rundfunk und Fernsehen* 29 (2-3), pp. 168-184; S. Weischenberg (1995). Medienakteure: Rollenkontext des Journalismus. In *Journalistik. Theorie und Praxis aktueller Medienkommunikation*. Band 2: 489-536; R. Sennett (1998). *The corrosion of character: the personal consequences of work in the new capitalism*. New York: Norton.

3 W. Donsbach (2004). Psychology of news decisions: Factors behind journalists professional behaviour. *Journalism* 5 (2), pp.131-157.



- 4 S. Fengler (2003). Medienkritik – feuilletonistische Textsorte oder Strategie zur Qualitätssicherung? In H.J. Bucher & K.-D. Altmeppen (Hrsg.). *Qualität im Journalismus*. Wiesbaden: Westdeutscher Verlag, pp. 147-162.
- 5 L. Downie & M. Schudson (2009). [The reconstruction of American journalism](#). *Columbia Journalism Review*, 19 oktober 2009.
- 6 K.-D. Altmeppen (2003). Ist der Journalismus strukturell qualitätsfähig? Der Stellenwert journalistischer Organisationen, journalistischer Produkte und journalistischer Medien für die Qualität. In H.J. Bucher & K.-D. Altmeppen (Hrsg.). *Qualität im Journalismus*. Wiesbaden: Westdeutscher Verlag, pp. 113-128.
- 7 V. Wyss (2003). Journalistische Qualität und Qualitätsmanagement. In H.J. Bucher & K.-D. Altmeppen (Hrsg.). *Qualität im Journalismus*. Wiesbaden: Westdeutscher Verlag, p. 131.
- 8 Zie ook de provocerende uitspraak van de Amerikaanse journaliste [Chris Nolan](#): 'The stand alone journalist is here – and the newsroom has left the building.'
- 9 [De schaduwkanten van de freelancemoraal](#). *NRC Handelsblad* 16 februari 2008;
[Hoezo, schaduwkanten van de freelancemoraal?](#) *NRC Handelsblad* 19 februari 2008;
[Frisse freelancers of een redactie met olifantengeheugen](#). *De Nieuwe Reporter* 30 juni 2008.
- 10 Roy Greenslade. [No reason why we need sub-editors](#). *Press Gazette* 13 februari 2009.